

УДК 78,03(520) +78,071,1(520)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/97-2-16>

Галина-Анжеліка КУЧЕРЕНКО,
orcid.org/0009-0004-6441-4840
студентка IV курсу
Дніпровської академії музики
(Дніпро, Україна) angelina.halina.lin@gmail.com

МУЗИКА ДЖО ХІСАІШІ: ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИЙ ТА ПОЛІКУЛЬТУРНИЙ ДИСКУРС

У статті розглянуто творчість японського композитора Джо Хісаїші як феномен сучасної музичної культури, що формується на перетині східної естетики, західних композиторських технік і принципів аудіовізуальної драматургії. Простежено еволюцію композиторського стилю митця від раннього періоду, позначеного впливами європейського авангарду та мінімалізму, до зрілого періоду, у якому поєднано симфонічне мислення, філософію «активної тиші» й полікультурний тип звукової образності. Визначено основні параметри його музичної мови – циклічність розвитку, редукціоністську онтологію звукового матеріалу, принцип темпоральної інтерференції, використання психоакустичних ефектів руху та простору. Особливу увагу приділено інтертекстуальним механізмам у творчості Хісаїші, які реалізуються через цитування, алюзії, жанрові переосмислення та діалог із традиційною японською культурою. Поняття «ма» – «інтервал» або «простір між звуками» – розглянуто як фундаментальну категорію, що визначає структурну логіку його музики. У цьому контексті тиша постає не як пауза, а як активна складова драматургії, наповнена потенцією звучання. Через взаємодію статичного й динамічного, композитор досягає ефекту внутрішнього руху, що формує особливий тип темпоральності у його творах. Розкрито значення авангардної складової у формуванні музичного мислення композитора через його досвід експериментів 1970–1980-х років (зокрема в альбомах «MKWAJU» і «Information») заклад основ його подальшого стилю, в якому поєднуються електронна естетика, ритмічна репетиційність і медитативна статика. Простежено роль співпраці з режисером Хаяо Міядзакі та студією «Ghibli» у формуванні нового типу аудіовізуальної семіотики, де музика функціонує не як фон, а як структурно-сисловий компонент кінематографічного тексту, що формує простір емоційного резонансу між зображенням і звуком.

Ключові слова: авангард, Джо Хісаїші, естетика «ма», інтертекстуальність, мінімалізм, музика до кіно, полікультурність.

Halyna-Anzhelika KUCHERENKO,
orcid.org/0009-0004-6441-4840
IV year student
Dnipro Academy of Music
(Dnipro, Ukraine) angelina.halina.lin@gmail.com

THE MUSIC OF JOE HISAISHI: INTERTEXTUAL AND MULTICULTURAL DISCOURSE

The article examines the work of Japanese composer Joe Hisaishi as a phenomenon of contemporary musical culture that emerged at the intersection of Eastern aesthetics, Western compositional techniques, and principles of audiovisual dramaturgy. The evolution of the composer's style is traced from the early period, marked by the influence of European avant-garde and minimalism, to the mature stage, characterized by symphonic thinking, the philosophy of «active silence,» and a multicultural type of sound imagery. The main parameters of his musical language are defined as cyclic development, a reductionist ontology of sound material, the principle of temporal interference, and the use of psychoacoustic effects of motion and spatial depth. Special attention is paid to the intertextual mechanisms in Hisaishi's music, which are realized through quotation, allusion, genre reinterpretation, and dialogue with traditional Japanese culture. The concept of «ma» – «interval» or «space between sounds» – is considered as a fundamental category that determines the structural logic of his music. Within this context, silence appears not as a pause but as an active component of dramaturgy, filled with the potential of sound. Through the interaction of static and dynamic elements, the composer achieves an effect of internal motion that defines the unique temporality of his works. The article highlights the avant-garde component as a key factor in shaping Hisaishi's musical thinking: his experimental works of the 1970s–1980s (particularly the albums «MKWAJU» and «Information») laid the foundation for his later style, which combines electronic aesthetics, rhythmic repetition, and meditative stasis. The study also explores Hisaishi's collaboration with director Hayao Miyazaki and Studio «Ghibli», which contributed to the emergence of a new type of audiovisual semiotics in which music functions not as background but as a structural and semantic component of the cinematic text, creating a space of emotional resonance between image and sound.

Key words: aesthetics of «ma», film music, intertextuality, Joe Hisaishi, minimalism, multiculturalism.

Постановка проблеми. Сучасна музична культура позначена активними процесами глобалізації та міжкультурної взаємодії, що зумовлюють появу нових типів художнього мислення, синтезу традицій і технологій. У цьому контексті творчість японського композитора Джо Хісаїші посідає унікальне місце як явище, що поєднує східну філософію звуку, західні композиторські техніки та принципи кінематографічного мислення. Незважаючи на всесвітнє визнання митця, науковий дискурс довкола його творчості в українському мистецтвознавстві залишається фрагментарним. Недостатньо дослідженими є питання інтертекстуальності його музики, впливу мінімалізму й авангарду на формування стилю композитора, а також специфіка полікультурного мислення, що визначає його художню систему.

Аналіз досліджень. Дослідження творчості Джо Хісаїші поступово розширюється як у японському, так і в західному музикознавстві, однак у вітчизняному науковому просторі ця тема досі не має системного опрацювання. В Україні публікації, присвячені композитору, здебільшого мають оглядовий або публіцистичний характер, акцентуючи на його співпраці зі студією «Ghibli» та впливі на формування емоційно-звукового образу сучасної анімації. Наукові розвідки, що комплексно аналізують інтертекстуальні, авангардні та полікультурні аспекти його творчості, відсутні.

За кордоном науковий інтерес до постаті Джо Хісаїші простежується у працях японських та азійських дослідників, серед яких слід відзначити Wen Tian («Study of Harmony in Hisaishi Joe's Animated Music», 2018) та Zhengchang Zhou («Harmonies and Emotion Expression in Piano Works – Based on 'Sigh' in Piano Works by Joe Hisaishi», 2017). Значний внесок у дослідження музично-драматургічних особливостей творчості композитора зробили також європейські науковці, зокрема Marco Bellano («The Parts and the Whole: Audiovisual Strategies in the Cinema of Hayao Miyazaki and Joe Hisaishi», 2010).

Отже, попри зростання кількості зарубіжних досліджень, проблема осмислення творчості Джо Хісаїші в українському академічному дискурсі залишається відкритою, що зумовлює актуальність подальших аналітичних розвідок у цьому напрямі.

Мета статті полягає у комплексному аналізі творчості Джо Хісаїші в контексті інтертекстуального та полікультурного дискурсу сучасної музики, зокрема у виявленні взаємодії східної естетики й західних композиторських технік у його творчому методі.

Виклад основного матеріалу. Творча палітра Джо Хісаїші являє собою унікальний феномен сучасної музичної культури, позначений глибоким синкретизмом естетичних систем і жанрово-стильовою різноманітністю. Його композиторський почерк формується на перетині західного мінімалізму, авангардистських експериментів другої половини ХХ століття, елементів популярної музики, а також традиційної японської естетики ма.

Справжнє ім'я Джо Хісаїші – Маморі Фудзісава. Він народився у 1950 році в місті Накано, Японія. До сьогодні веде дуже бурхливе композиторсько-виконавське життя. У старшій школі вивчав гармонію та контрапункт у Такаші Хоромури. Він також двічі на місяць їздив до Токіо, щоб брати уроки у Юдзуру Сімаоки. Хісаїші продовжував навчання у Сімаоки в Музичному коледжі Кунітачі, на кафедрі композиції. Зокрема, продовжив класичну музичну освіту у Токійському університеті на кафедрі композиції. У біографії композитора зазначається, що особливу увагу в університеті Джо Хісаїші приділив вивченню музичного мінімалізму та авангардизму.

Після закінчення навчання він створив ансамбль з яким дав чимало концертів. Водночас він вивчав комерційну музику як асистент Масару Сато. У 1974 році він відповідав за музику до телевізійного аніме «Хадзіме Нінген Г'яторузу» (на той час під своїм справжнім ім'ям Мамору Фудзісава). Це був його справжній комерційний дебют. Але справжнє визнання прийшло до нього через співпрацю з режисером Хаяо Міядзакі. Починаючи з «Навіскаї з Долини вітрів» (1984 р.), Хісаїші став постійним автором музики до фільмів студії «Ghibli». Сам композитор про свою діяльність висловлювався так: «Насправді я не люблю грати на фортепіано чи диригувати оркестром. Там завжди є обмін енергією, який не є рівноправним. Це один проти вісімдесяти» (Хісаїші, Instagram).

Поза межами кіно Хісаїші реалізується як самодостатній академічний композитор, адже на сьогодні він вже створив: три симфонії, низку камерних творів, фортепіанні альбоми («Piano Stories», «Encore»), оркестрові сюїти, а також твори, написані для конкретних культурних подій – наприклад, «Asian Games Overture» (1990 р.) або «View of Silence» (1998 р.). Водночас його композиторська практика має характер живого мистецтва, яке тяжіє до перформативності, адже значна частина творів Хісаїші ніколи не була опублікована у вигляді нотних видань. Офіційно доступними залишаються лише вибрані фрагменти – переважно фортепіанні транскрипції, тоді як масштабні симфонічні пар-

титури, зокрема *Symphony No. 1*, *Symphony No. 2* та *Symphony No. 3*, існують лише у відеоархіві композитора й виконуються виключно під його диригуванням. Така часткова недосяжність нотного матеріалу створює своєрідний флер «закритої сакральності» навколо його творчості, надаючи музиці Хісаїші аури ексклюзивності та неповторного живого звучання, доступного лише в моменті концертного переживання.

Хоча широка публіка асоціює композитора насамперед із музикою до анімаційних фільмів студії «Ghibli», ця діяльність становить лише один із пластів його творчості.

Фундаментальний стрижень у творчості композитора – це японська естетика «ма», поняття, яке визначає «простір між» або «інтервал». У японському мистецтві «ма» функціонує не як пауза у західному розумінні, а як активна тиша, що надає сенс звучанню, руху, образу. Цей принцип глибоко вкорінений у традиційному японському мистецтві – від театрів Но і Кабукі до музики гагаку (雅楽 – імператорська придворна музика), сьомію (声明 – буддійський церковний спів) та інструментальної практики гри на кото чи сьякухаті (стаття з *QUALS*).

Заглибленість Хісаїші у дзен-філософію, що трактує тишу як повноту буття, формує ритмо-структурну драматургію його творів – витриману, виражену, з ретельно розрахованими «паузами, наповненими змістом». Цей тип мислення – один з ключових моментів, що відрізняє японський музичний модерн від західного.

Мінімалістична парадигма митця проявляється через редукаціоністську онтологію звукового матеріалу, де повторюваність, поступовість і структурна стаціонарність функціонують як системоутворюючі категорії акустичної матерії. Значний вплив на митця мали Філіп Глас, Стів

Райх та Террі Райлі. Їхня музика, побудована на принципах повторюваності, поступового розвитку та строгої структури, стала для нього справжнім відкриттям і джерелом натхнення. Особливо сильне враження справила композиція Террі Райлі «A Rainbow in Curved Air», яка стала своєрідною точкою входу у світ мінімалізму. Під її впливом композитор виробляє концепцію циклічної темброво-ритмічної трансформації, у якій кожен повтор стає мікроеволюційною модифікацією акустичного потоку, породжуючи феномен темпоральної інтерференції та психоакустичної ілюзії руху. «MKWAJU» (1981 р.) – це один із найперших альбомів Хісаїші, створений у співпраці з композиторкою Мідорі Такасімою. В ньому присутній перкусійний мінімалізм, близький до ранніх експериментів Стіва Райха («Drumming»). Ритмічні структури циклічно повторюються, створюючи відчуття медитативного руху. В альбомі «Information» (1982) композитор втілює новітні пошуки в сфері електронної музики. В ньому Хісаїші активно експериментує з секвенсорами та синтезованими тембрами, спираючись на повторювані патерни. Тобто він спирається на остинатне структурування, з поступовим еволюційним розвитком музичного матеріалу, за розвиненими у мінімалізмі принципами, (стаття з *QUALS*).

Композиція «One Summer's Day» та саундтрек до «Spirited Away» (2001) Фортепіанний вступ цього твору є одним із найвідоміших зразків ліричного мінімалізму у його творчості. Повторювана гармонічна послідовність і ритмічна сталість створюють ефект спокійної, медитативної атмосфери. «The Rain» із «Kikujiro» (1999). Типовий приклад м'якого, контемпорарі-мінімалізму з фортепіанною остинатною фактурою. Простота гармонії, регулярність мотивів і плавне нарощення динаміки близькі до естетики Філіпа Гласа «Silence» (2002). Камерний твір із переважанням фактурної прозорості та структурної повторюваності. Використання пауз і простору між фразами перегукується як з мінімалізмом, так і з японською естетикою «ма». «Ballade» (2005).

Написаний у манері фортепіанної мініатюри, твір має циклічну форму, засновану на повторенні мелодичних елементів із незначними варіаціями. «Summer» із «Kikujiro» (1999). Один з найвідоміших творів композитора. Повторювана ритмічна формула у фортепіано (остинато) і проста, але виразна мелодія – це ключові ознаки мелодичного мінімалізму. «Merry-Go-Round of Life» із «Howl's Moving Castle» (2004).

Хоча тут присутні романтичні інтонації, структура супроводу фортепіано мінімалістська: остинатна, циклічна, поступово варіативна.

Таблиця 1

Твір	Рік	Характерні риси	Традиції на які присутні алюзії
One Summer's Day (Spirited Away)	2001	Прозора фактура, повільний темп.	Сьякухаті, Гагаку, Но.
The Sixth Station (Spirited away)	2001	Медитативний темп, сповільнення температури, лімінальність звучання, естетика Ма.	Сьомію, буддійський спів.
Ashitaka and San (Princess Mononoke)	1997	квалітативна температура, прозора фактура.	Сьякухаті, Гагаку, Но.

Мінімалістична естетика композитора досягає нової фази в «Future Orchestra Classics Vol.3», що постає не лише як концерт, а й як аудіовізуальний маніфест редукціоністської акустичної філософії. Тут композитор синтезує циклічну репетитивність та темброву стратифікацію, перетворюючи оркестрову тканину на динамічний континуум акустичних станів, у якому повтор функціонує як механізм темпоральної пролонгації. Концерт представлений винятково у форматі онлайн-трансляції, репрезентує також естетику медіа-мінімалізму: зведення концертного досвіду до чистого візуально-звукового феномену без матеріального середовища.

Ще одним прикладом мінімалізму у творчості композитора є Симфонія № 3 «Метафізика», яка була написана на замовлення до 50-річчя Нової японської філармонії (офіційний сайт Джо Хісаїші). Виконання цієї симфонії було заплановано поряд із симфонією №1 Малера на концерті, що відкривав сезон. Твір написаний для четверного складу оркестру (близько 100 музикантів), складається з трьох частин і триває 35 хвилин. Ця оркестровка майже ідентична Симфонії № 1 Малера, про що заявив Хісаїші на своєму офіційному сайті.

I. «Існування» повністю регулюється ритмом трьох шістнадцятих нот, включаючи паузи.

II. «Куди ми йдемо?» складається виключно з 26-тактової фрази.

III. «Субстанція» побудована на принципі серійності та складається з шести звуків До, Соль, Ре, Фа, Сі-бемоль, мі-бемоль.

Характерною рисою авангардного мислення Хісаїші є ентропія звукової тканини. Композитор активно експериментує з гібридизацією тембру. Його мета – стерти межу між «акустичним» і «штучним» звучанням. Він створює метаморфічні сутності, у яких звукова ідентичність постійно змінюється. Така техніка типова для авангардного мислення, зорієнтованого на руйнування онтоло-

гічної стабільності звуку. У результаті формується акустичний континуум, який стає драматургічним чинником.

Визначальним для Хісаїші є також просторове мислення, у якому звук розглядається як форма, що має об'єм, щільність і глибину. Власне у «Chamber Symphony» (1985) автор реалізує парадигму тембрової деконструкції та акустичної ентропії, що вписує твір у контекст пізнього японського авангарду (офіційний сайт Джо Хісаїші). Електронна скрипка тут функціонує як модуль звукової енергії, позбавлений традиційних інтонацій: вона розчиняється в оркестровій масі, утворюючи континуум гібридних акустичних станів. Композитор демонтує класичну ієрархію тембрових площин, замінюючи її топологічним принципом звукового простору, де звук не розгортається у часі, а формується як динамічна матерія. Оркестрова фактура побудована за принципом ентропійної полімасовості – вона пульсує, фрагментується, розпадається на мікроскопічні звукові події, що створюють ефект акустичної нестабільності.

Музика Джо Хісаїші, створена у співпраці зі студією Ghibli, становить унікальний феномен аудіовізуальної семіотики. Тобто звукова матерія функціонує як структурна метафора кінематографічного простору. Його партитури для фільмів Хаяо Міядзакі – від «Навсікаї з долини вітрів» до «Замку Хаула» – демонструють складну систему акустичної драматургії, побудовану на принципах емерджентної гармонії та пластичної темпоральності. Хісаїші розчиняє музичний час у кінематографічному, створюючи ефект інтермедіальної синестезії, коли звук не ілюструє зображення, а когерентно співіснує з ним у межах спільного семіотичного поля. Його оркестрове письмо характеризується симбіозом модальної діатоніки, мінімалістичних репетиційних структур і спектральної розмитості, що формує звукову ідентичність м'ядзаківського універсуму.

Таблиця 2

Summer	1999	Остинато, циклічні повтори	Філіп Гласс, Стів Райх
One Summer's day	2001	Остинато, мелодичні варіації	Філіп Гласс
The rain	1999	мелодичне остинато, ритмічна стабільність	Філіп Гласс, Стів Райх
MKWAJU	1981	Поліритмія, патерни, фазові зрушення, ритмічний канон	Стів Райх
Information	1982	ритмічний канон, фазові зрушення	Стів Райх
Silence	2002	проста прозора гармонія, статика	Філіп Гласс
Ballade	2005	гармонічні патерни, тональні зіставлення	Філіп Гласс
The wind forest	1988	остинато, гармонічна прозорість	Філіп Гласс
Nostalgia	1990	неритмічні нащарування	Стів Райх
HANA-BI	1998	Поступове варіювання фактури	Стів Райх
Merry-Go-Round of Life	2004	Мінімалістичне варіювання мотиву	Філіп Гласс
A Town with an Ocean View	1989	Мінімалістичне варіювання мотиву	Філіп Гласс
The Wind Rises – A journey	2013	Пульсація ритму, формоутворення з опорою на ритмоформули	Стів Райх

Прекрасним прикладом цього є анімаційний фільм студії «Ghibli» – «Мій сусід Тоторо» (1988), де ці принципи набувають гуманістично-комунікативного виміру (Катасонова 2018). Тут Хісаїші свідомо редукує будь-які авангардні прояви, замінюючи концептуальну складність прозорістю оркестрової фактури, у якій превалює мелодійна ясність і темброва теплота. Основна тема, побудована на діатонічних структурах із легкими модальними зсувами, створює ефект наївної широти, властивої дитячому сприйняттю світу. Водночас композитор майстерно використовує принцип акустичної порожнечі, споріднений із філософією «ма».

У поєднанні з ажурним оркеструванням – м'яким, прозорим звучанням дерев'яних духових, струнними у високому регістрі, делікатними ударними – створюється звуковий простір, який не прагне драматичної кульмінації, а радше існує як акустична еманация гармонії буття. У цьому полягає унікальність стилю Хісаїші: навіть у межах

комерційного кінематографа він формує складну філософію звуку, де простота стає носієм глибокої духовної резонансності.

Висновки. Джо Хісаїші є уособленням полікультурного дискурсу, що являє собою не лише сучасні інтенції, а й органічно корелює з ремінісценціями історико-культурної ейдетики. А саме поєднання західноєвропейської академічної музики: мінімалізму та авангарду з японською естетикою та філософією, а також референція театрів Кабукі й Но в поєднанні з сучасним культурним кодом нації, представленим у його симфонічній та камерній музиці, що своєю чергою повпливало на формування унікального стилю композитора. Цей синтез хоч і не так очевидно, проте доволі відчутний у комерційній музиці до анімаційних фільмів. Джо Хісаїші насамперед відомий як автор саундтреків, однак його академічна діяльність відкриває велике поле для музикознавчих досліджень на багато років вперед.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Донцова О. Сленг субкультури аніме: джерела запозичення і зв'язки з іншими молодіжними субкультурами. *Мовний простір слов'янського світу: III Всеукраїнська наукова конференція студентів, аспірантів і молодих учених*. Чернівці, 2017. С. 32–34
2. Катасонова О. Л. Мангаманія. *Аніме та манга українською*. 2012. URL: <http://uanime.org.ua/article/manga-mania.html> (дата звернення: 26 січня 2026).
3. Катасонова О. Л. Японське суспільство у світі аніме та манги. *Amanogawa*. 2018. URL: <https://amanogawa.space/articles/anime/yaponske-susplstvo-u-svt-anme-ta-mani/> (дата звернення: 20 січня 2026).
4. Стиль життя Отаку. Вивчення саундтреків у казоні аніме. *QUALS*. веб-сайт. URL: <https://quals.ua/the-otaku-lifestyle-examing-soundtracks-in-the-an> (дата звернення: 22 січня 2026).
5. Bellano Marco. The Parts and the Whole: Audiovisual Strategies in the Cinema of Hayao Miyazaki and Joe Hisaishi. *Animation Journal*. 2010. Vol. 18 P. 4-45. URL: <https://www.researchgate.net/publication/337654918> (дата звернення: 22 січня 2026).
6. Hisaishi J. JOE HISAISHI FUTURE ORCHESTRA CLASSICS, Vol.3 *Special Online Distribution*. URL: <https://www.joehisaishi.com> (дата звернення: 26 січня 2026).
7. Interview with Joe Hisaishi. *Kunitachi College of Music*. URL: https://www.kunitachi.ac.jp/introduction/kunion_cafe/interview/50on/ha/hisaishijoe.html (дата звернення: 20 січня 2026).
8. Joe Hisaishi Official *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/joehisaishi.official/> (дата звернення: 1 січня 2026).
9. Smith, J. Minimalism : tow ards a definition. *Musicology 2*. URL: https://mural.maynoothuniversity.ie/id/eprint/9481/1/Musicology%20%20Smith.pdf?utm_source (дата звернення: 26 січня 2026).
10. Smith, J. The Historiography of Minimal Music and the Challenge of Andriessen to Narratives of American Exceptionalism. *City Research Online City St George's, University of London*. 2019. P. 2–17. URL: https://openaccess.city.ac.uk/id/eprint/22291/1/The%20Historiography%20of%20Minimal%20Music%20-%20Part%201%20updated.pdf?utm_source (дата звернення: 26 січня 2026).
11. Stalker N. K. Japan: History and Culture from Classical to Cool. *University of California Press*. 2018. P. 259–271. URL: https://www.overdrive.com/media/4155674/japan?utm_source (дата звернення: 6 січня 2026).
12. Tian Wen. Study of Harmony in Hisaishi Joe's Animated Music. *Series:Advances in Computer Science Research. Proceedings of the 8th International Conference on Social Network, Communication and Education*. 2018. URL: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/sncc-18/25895452> (дата звернення: 12 січня 2026). DOI 10.2991/sncc-18.2018.267
13. Waugh R.A., Sommer J.R. The Artistic Characteristics of Hisaishi Film Score and its Dissemination. *Proceedings annual meeting Electron Microscopy Society of America*. DOI:10.1017/S0424820100051086. URL: <https://www.researchgate.net/publication/342294234> (дата звернення: 20 січня 2026).
14. Zhou Zhengchang. Harmonies and Emotion Expression in Piano Works – Based on “Sigh” in Piano Works by Joe Hisaishi. *SOCIAL SCIENCE, EDUCATION and HUMAN SCIENCE*. DOI 10.12783/dtssehs/icsste2017/9394 URL: <https://www.dpi-journals.com/index.php/dtssehs/article/view/9394> (дата звернення: 10 січня 2026).
15. 川純. ポストモダンの終焉とネオ「アヴァンギャルド」の時代：表現者としての「川純」から見る日本ポップ「音」受容構造の「換」. *Institutional Repository of Senshu University*. P. 21-40. 2017. website. URL: <https://soar-ir.repo.nii.ac.jp/records/19220> (дата звернення: 20 січня 2026).

REFERENCES

1. Dontsova O. (2017). Sleng subkultury anime: dzherela zapozychennia i zviazky z inshymy molodizhnymy subkulturamy [Slang of the anime subculture: sources of borrowing and connections with other youth subcultures]. *Movnyi prostir slovianskoho svitu: III Vseukrainska naukova konferentsiia studentiv, aspirantiv i molodykh uchenykh*. Chernivtsi. P. 32–34. [in Ukrainian].
2. Katasonova O. L. Manhamaniia. [Mangamania]. *Anime ta manha ukrainskoiu*. 2012. URL: <http://uanime.org.ua/article/manga-mania.html>. [in Ukrainian].
3. Katasonova O. L. Yaponske suspilstvo u sviti anime ta mangy. [Japanese society in the world of anime and manga]. *Amanogawa*. 21 Lystopada, 2018. URL: <https://amanogawa.space/articles/anime/yaponske-suspilstvo-u-svt-anime-ta-mani/>. [in Ukrainian].
4. Styl zhyttia Otaku. Vyvchennia saundtrekiv u kakoni anime. [Otaku Lifestyle. Exploring Soundtracks in Anime Cocoon]. *QUALS.veb-sait*. URL: <https://quals.ua/the-otaku-lifestyle-examing-soundtracks-in-the-an>. [in Ukrainian].
5. Bellano Marco. The Parts and the Whole: Audiovisual Strategies in the Cinema of Hayao Miyazaki and Joe Hisaishi. *Animation Journal*. 2010. Vol. 18 P. 4-45. URL: <https://www.researchgate.net/publication/337654918>.
6. Hisaishi J. "JOE HISAISHI FUTURE ORCHESTRA CLASSICS Vol.3" *Special Online Distribution*. URL: <https://www.joehisaishi.com>.
7. Interview with Joe Hisaishi. *Kunitachi College of Music*. URL: https://www.kunitachi.ac.jp/introduction/kunion_cafe/interview/50on/ha/hisaishijoe.html. [in English].
8. Joe Hisaishi Official *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/joehisaishi.official/>.
9. Smith, J. Minimalism : tow ards a definition. *Musicology 2*. URL: https://mural.maynoothuniversity.ie/id/eprint/9481/1/Musicology%20%20Smith.pdf?utm_source.
10. Smith, J. The Historiography of Minimal Music and the Challenge of Andriessen to Narratives of American Exceptionalism. *City Research Online City St George's, University of London*. 2019. P. 2–17. URL: https://openaccess.city.ac.uk/id/eprint/22291/1/The%20Historiography%20of%20Minimal%20Music%20-%20Part%201%20updated.pdf?utm_source.
11. Stalker N. K. Japan: History and Culture from Classical to Cool. *University of California Press*. 2018. P. 259–271. URL: https://www.overdrive.com/media/4155674/japan?utm_source.
12. Tian Wen. Study of Harmony in Hisaishi Joe's Animated Music. *Series:Advances in Computer Science Research. Proceedings of the 8th International Conference on Social Network, Communication and Education*. 2018. DOI 10.2991/snce-18.2018.267 URL: <https://www.atlantis-pess.com/proceedings/snce-18/25895452>.
13. Waugh R.A., Sommer J.R. The Artistic Characteristics of Hisaishi Film Score and its Dissemination. *Proceedings annual meeting Electron Microscopy Society of America*. DOI:10.1017/S0424820100051086. URL: <https://www.researchgate.net/publication/342294234>.
14. Zhou Zhengchang. Harmonies and Emotion Expression in Piano Works – Based on “Sigh” in Piano Works by Joe Hisaishi. *SOCIAL SCIENCE, EDUCATION and HUMAN SCIENCE*. DOI 10.12783/dtssehs/icsste2017/9394 URL: <https://www.dpi-journals.com/index.php/dtssehs/article/view/9394>.
15. Togawa Jun. Posuto-modan no shuen to neo-abangyarudo no jidai: Hyōgensha to shite no Togawa Jun kara miru Nihon popyurā ongaku juyō kōzō no tenkan. [The End of Post-modernism and the Era of Neo-Avant-garde: The Transformation of the Japanese Popular Music Reception Structure as Seen Through Jun Togawa as an Artist.]. *Institutional Repository of Senshu University*. P. 21-40. 2017. website. URL: <https://soar-ir.repo.nii.ac.jp/records/19220> [in Japanese].

Дата першого надходження статті до видання: 05.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

